

Znanjem i iskustvom dobre prakse Laga-a Beremend do razvoja Laga-Baranje

---

Sabo, Anasztazia

Undergraduate thesis / Završni rad

2011

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:875881>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-30**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek - Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

1. UVOD

„Jedno od centralnih pitanja europske poljoprivredne politike i regionalnog razvoja odnosi se na vitalnost ruralnih područja i poljoprivrednih gospodarstava.“¹

U članicama država Europske unije sve se veći naglasak stavlja na programe ruralnog razvoja LEADER-a. Nekoliko razdoblja LEADER pristupa pokazalo je jedan novi pristup za integrirani i održivi razvoj ruralnih područja. U članicama država Europske unije taj novi pristup funkcionira sve uspješnije i uspješnije, suprotno od Republike Hrvatske.

U Republici Hrvatskoj postoji jedan veliki problem, a to je urbanizacija. U zadnje vrijeme veliki dio stanovništva odlazi u gradove i tako nestaje ruralno stanovništvo.

Jedan od ključnih načela tog pristupa su lokalne akcijske grupe koje pokušavaju povezati lokalne sudionike tri sektora, a to su: javni, privatni i civilni sektor. Još jedan od ključnih načela je pristup odozdo prema gore (*bottom up*).

Osnivanje udruga Lokalnih akcijskih grupa (LAG) sve više zahvaća Hrvatsku, odnosno država je u fazi osnivanja LAG grupa. Danas možemo reći da već postoji nekoliko LAG-ova u Republici Hrvatskoj, o čemu državljani su jako neinformirani, nasuprot susjednim državama gdje Lokalne akcijske grupe već godinama funkcioniraju. Država je zaostala, što se tiče ruralnog razvoja, barem 10 godina.

Završni rad temelji se na istraživanju i uspoređivanju jedne Lokalne akcijske grupe iz Republike Mađarske (LAG Beremend) i jedne iz Republike Hrvatske (LAG Baranja). U radu istraživanje odnosi se na mogućnost prijenosa iskustvenih znanja i prakse LAG-a Beremenda u funkciji razvoja LAG-a Baranje. Korištene su informacije, podaci i dokumenti koji su prikupljeni sa službenih stranica ministarstava Republike Mađarske, te službene stranice LAG-ova.

Tijekom izrade završnog rada bila sam u posjetu kod predsjednika oba LAG-a, te na skupštini LAG-a Baranje vezano uz Projekt prekogranične suradnje Hrvatska-Mađarska u izradi Lokalne razvojne strategije Baranje.

---

¹ Zmaić, K., Tolić, S., Sudarić, T. (2011): Održivost i diversifikacija ruralne ekonomije

2. METODOLOGIJA RADA

2.1. Cilj istraživanja

I. Istražiti mogućnosti prijenosa iskustvenih znanja i prakse LAG-a Beremend u funkciji razvoja LAG-a Baranja

2.2. Metode rada

Istraživanje i uspoređivanje programskih i strateških dokumenata LAG-a Beremend i LAG-a Baranja. Anketiranje nositelja razvojnih projekata

2.3. Pretpostavke istraživanja

U Hrvatskoj je u tijeku osnivanje LAG grupa o čemu malo ljudi zna, većina je i dalje neinformirana, dok u susjednoj Republici Mađarskoj LAG-ovi već godinama funkcioniraju u cijeloj državi. U Hrvatskoj ima tek samo nekoliko osnovanih grupa koje jedva funkcioniraju.

2.4. Izvori podataka

Za izradu završnog rada korištene su informacije i podaci koji su prikupljeni istraživanjem stručne i znanstvene literature, informacije službenih stranica ministarstva Republike Mađarske, službene stranice LAG-ova u Mađarskoj, službena stranica LAG-a Beremend, te brošure i dokumenti koji obrađuju ovu problematiku.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1. Što je LAG?

Riječ LEADER je francuskog podrijetla što u prijevodu znači „Poveznica između djelovanja u ruralnom razvoju“. Cilj mu je pomoći ljudima, udrugama, poduzećima i ostalim potencijalnim čimbenicima na ruralnim područjima, prepoznati svoje potencijale područja i da potaknu provedbu strategije održivog razvoja.

U Republici Hrvatskoj LEADER pristup je uklopljen u IPARD program pod mjerom 2.2. Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja. Jedna od važnijih karakteristika tog pristupa je u tome da se naglasak stavlja na lokalno stanovništvo koji su uvijek bili glavni čimbenici ruralnog područja i taj program upravo pomaže u otkrivanju onog što najbolje odgovara ljudima, njihovom okolišu, kulturi, tradiciji rada i vještini.

Sedam glavnih načela LEADER programa:

- a) Lokalni razvoj temeljen na osobitostima područja;
- b) Pristup odozdo prema gore (*bottom up*);
- c) Partnerski pristup (Osnivanje Lokalnih akcijskih grupa);
- d) Inovacije;
- e) Integrirani i multisektorski pristup;
- f) Umrežavanje;
- d) Suradnja.

Riječ LAG je skraćenica od Lokalne akcijske grupe (engl. *Local action group*). „Lokalna akcijska grupa predstavlja grupu partnera u smislu provedbe održivog razvoja, to je koalicija individua i organizacija iz javnog i civilnog sektora za provedbu zajedničkih aktivnosti u svezi poboljšanja socijalnih, ekonomskih i ekoloških ciljeva.“²

---

² Tolić, S.(2010): Edukacijsko informacijske aktivnosti za razvoj sela

Lokalne akcijske grupe su treća načela Leader programa. Prije svega treba znati da novoosnovani LAG predstavlja ruralno područje koje ima više od 5.000 i manje od 150.000 stanovnika (uključujući gradove manje od 25.000 stanovnika). Teritorij LAG-a mora biti sastavni dio što se tiče gospodarskog, društvenog i fizičkog stajališta i ne smije pripadati teritorijima drugih LAG-ova.

LAG-ovi su službeno registrirane udruge (prema Zakonu o udrugama). Stvaranje lokalnih partnerstva započinje povezivanjem lokalnih dionika iz sva tri sektora (javni, privatni, civilni), te na razini odlučivanja privatni partneri i udruženja moraju činiti barem 50% lokalnog partnerstva. LAG-ovi su važan dio LEADER pristupa, zadatak im je izrada lokalnih razvojnih strategija te usmjeravanje i praćenje njihove provedbe uključujući korištenje sredstava potpore.

Svaki razvojni plan LAG-a mora biti strukturiran prema jednoj od ovih tema:

- Korištenje *know-how* i novih tehnologija za stvaranje konkurentnijih proizvoda i usluga ruralnog područja;
- Unapređenje kvalitete života u ruralnim područjima;
- Stvaranje dodatne vrijednosti domaćim proizvodima, posebice olakšavajući ulazak na tržište malim proizvodnim jedinicama kroz zajedničke aktivnosti;
- Stvaranje optimalnog korištenja prirodnih i kulturnih bogatstava, uključujući povećanje vrijednosti lokacija od interesa Zajednice odabranih pod programom Natura 2000.

Upravno tijelo LAG-a na razini donošenja odluka predstavlja interese različitih javnih i privatnih skupina tako da najmanje 50% čine članovi koji predstavljaju gospodarske partnere i civilno društvo, te min. 20% su predstavnici lokalnih vlasti. Upravno tijelo LAG-a mora imati barem jednog člana mlađeg od 25 godina i najmanji udio žena od 30%.

„Hrvatska je koncem 2008. godine imala osnovana 4 LAG-a, već koncem 2009. broj se povećao za dva slavonsko-baranjska LAG-a, a započeto je i niz novih inicijativa, tako da je do sada osnovano 14 hrvatskih LAG-ova.“³

---

³ Tolić, S.(2010): Edukacijsko informacijske aktivnosti za razvoj sela

3.2. Lokalna akcijska grupa Baranja

3.2.1. Osnovni podaci o LAG-u Baranja

Puni naziv udruge: LAG Baranja

Sjedište: Imre Nagya 2. , 31300 Beli Manastir

Predsjednik udruge: Janoš Seleši

Slika 1.: Logo LAG-a Baranje

Obuhvaća područje grada Beli Manastir i sljedeće općine: Bilje, Kneževi Vinogradi, Draž, Popovac, Petlovac, Čeminac, Jagodnjak i Darda.

Površina LAG-a: 1147 km²

Broj stanovnika (prema podacima iz 2001. godine): 42 633

Datum registracije: 4. veljača 2010.

3.2.2. Opće značajke regije

Baranja je jedno cjelovito geografsko područje koje je smješteno u središnjem dijelu Panonske nizine, tj. nalazi se na sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske. Trianonskim mirovnim ugovorom, koji je sklopljen nakon Prvog svjetskog rata, područje je podijeljeno na mađarski i hrvatski dio. Hrvatski dio obuhvaća jednu trećinu, dok mađarski dvije trećine.

Slika 2.: Karta LAG-a Baranje

Za Baranju se kaže da je to Dravski trokut jer se nalazi između ušća rijeka Dunava i Drave kojeg na sjeveru zatvara mađarska granica.

Baranja prema državnim i administrativno-teritorijalnim ustrojem sastavni je dio Osječko-baranjske županije sa sjedištem u Osijeku.

Ona je pretežito nizinski kraj, najviša točka joj je 253 m. U njoj se mogu razlikovati tri osnovna morfofenetska tipa: nizinski, ravnjački i brdski.

Vodeni tokovi u Baranji predstavljaju jedan od najvažnijih prirodnih elemenata područja. To su: Dunav (dug 50 km), Drava (duga oko 61 km) i Karašica.

Prema povijesnim podacima u 9. stoljeću na ovo područje uselili su se Mađari, tako i dan danas ima nekoliko mađarskih naselja koja su bogata kulturnim i tradicijskim nasljeđima. Kasnije u tursko doba došli su Srbi, Hrvati (Šokci) iz okolice Srebrenice, a od 1720. godine naseljavaju se Nijemci. Mađari su se zadržali uz Dunav i na Banskom brdu. Na osnovi toga možemo reći da Baranja ima složenu nacionalnu strukturu.

3.2.3. O LAG-u Baranja

Predsjedništvo i glavni odbor LAG-a u zadnjih nekoliko mjeseci održao je više sastanka i skupova na kojima su doneseni Plan rada, Operativni plan rada, Financijski plan LAG-a Baranja. Pokušali su uspostaviti kontakt s domaćim stručnjacima u području LEADER pristupa, te su imali više posjeta predsjednika jednog od najvećih LAG-ova Mađarske, LAG-a Beremend.

Definirali su ciljeve djelatnosti LAG-a Baranja koji su:

- osnaživanje ruralnog razvoja kroz umrežavanje i provedbe LEADER pristupa;
- razvijanje sinergije i umrežavanja između svih dionika kojima je u interesu doprinijeti razvoju ruralnih područja;
- pripreme LAG područja za korištenje strukturnih fondova EU;
- suradnja s institucijama, državnim tijelima i udrugama čija je djelatnost i nadležnost u nekakvoj vezi aktivnostima kojima se bavi ili se namjerava baviti LAG;
- promicanje koncepta održivog razvoja boljom primjenom ruralnih i regionalnih politika EU pristupom „odozdo prema gore“;
- određivanje prioriteta za razvoj poljoprivrede, turizma i drugih djelatnosti na ruralnom prostoru;
- savjetodavna i tehnička potpora u pripremi i izradi projektne dokumentacije subjekata koji djeluju u okviru LAG-a;

- organiziranje stručne izobrazbe članova putem različitih predavanja, prezentacija, izrade i raspodjele stručne literature, edukativnog i promotivnog materijala i ostale aktivnosti utvrđenih statutom LAG-a Baranja.⁴

21. prosinca 2009. godine održan je koordinacijski sastanak u Belom Manastiru. Tema sastanka bila je mogućnost osnivanja Lokalne akcijske grupe u Baranji i njezine važnosti. Na sastanku, između ostalog, prezentiran je i dio IPARD programa koji se odnosi na ruralni i gospodarski razvoj Republike Hrvatske po principu LEADER pristupa i LAG-a.

Nakon toga 2. veljače 2010. godine održana je Osnivačka skupština LAG-a Baranja gdje su izabrani članovi za Glavni odbor, Predsjedništvo i Stručno-operativni voditelji LAG-a. Na osnivanju bilo je nazočno 29 članova.

U radu Osnivačke skupštine sudjelovalo je sedam predstavnika lokalne vlasti, deset predstavnika iz redova poduzetnika i 13 predstavnika udruga civilnog društva, te je usvojen Statut i imenovan odbor od devet člana.

Prema zapisniku Osnivačka skupština LAG-a Baranje članovi Glavnog odbora su: Janoš Seleši, Saša Šakić, Stipan Kovačić, Drago Dominić, Andrea Ipša, Vilim Krištof, Nenad Bračun, Igor Dominić, Ankica Bilandžić; Predsjedništvo čini predsjednik Janoš Seleši i dopredsjednici Saša Šakić i Stipan Kovačić; za Stručno-operativnog voditelja LAG-a izabrani su dr.sc. Branka Ljubišić i Predrag Brkić.

Na ovoj osnivačkoj skupštini definirani su sljedeći ciljevi udruge:

1. Povezivanje ruralnih stanovnika Baranje i jačanje njihovih sposobnosti i vještina za zajednički rad (*networking*) u partnerstvima;
2. Jačanje ruralnog kapaciteta u području LEADER metode;
3. Izgradnja i jačanje socijalnog i ljudskog kapitala u Baranji;
4. Jačanje motivacije i vještine utemeljenih na lokalnim resursima i inicijativama;
5. Promicanje ruralnog razvoja Baranje putem lokalnih inicijativa;
6. Razvoj lokalne strategije razvoja i lokalnog operativnog plana razvoja Baranje;

---

⁴ <http://www.petlovac.hr/modules/AMS/article.php?storyid=62> [22.08.2011]

7. Promicanje i informiranje lokalnog stanovništva o postojećim mogućnostima o prijavama za projekt u okviru IPARD programa u okviru lokalne strategije razvoja Baranje;
8. Promicanje značaja i stupnja svijesti o tradicijskim znanjima kao jednom od oblika prava intelektualnog vlasništva;
9. Prikupljanje, očuvanje i pravna zaštita tradicijskih znanja Baranje i edukacija o njihovom mogućem gospodarskom iskorištavanju na dobrobit pojedinca i zajednice u Baranji.⁵

Udruga djeluje preko sljedećih sekcija:

1. Ekologija i biologija;
2. Poljoprivreda i gospodarstvo;
3. Kulturna baština i gastronomija;
4. Dizajn i inovacije;
5. Socijalno-osjetljiva angažiranost.⁶

Nakon toga organizirano je nekoliko sastanaka i skupova gdje su probali privući što više ljudi kako bi ih informirali o LAG-u. Uspjeli su okončati sve potrebne zakonske aktivnosti vezane uz registraciju LAG-a Baranje. Održana su nekoliko predavanja vezano uz potrebe decentralizacije gospodarskih aktivnosti, važnosti ruralnog razvoja, javno-privatnog partnerstva, mogućnosti LAG-a i uvoda u IPARD program 2007-2013. Na tim predavanjima spomenulo se u nekoliko riječi baranjske osobitosti, identitet i prepoznatljivosti regije.

Zadnji skup LAG-a održan je 3. rujna. 2011. godine pod nazivom Uloga gospodarstvenika u izradi Lokalne razvojne strategije Baranje kroz Projekt prekogranične suradnje Hrvatske-Mađarske, odnosno suradnja s LAG-om Beremend, koji će se uskoro početi izraditi. Na skupu su sudjelovali poduzetnici, lokalne samouprave, te predstavnici Osječko-baranjske županije, Ministarstva poljoprivrede i Hypo banke koji su predstavili svoje namjere i mogućnosti financiranja IPARD programa i drugih poduzetničkih projekata.

Ovim bi projektom LAG Baranja mogao izraditi svoju lokalnu razvojnu strategiju što je neophodno za njihov rad. U izradi bi sudjelovao i LAG Beremend koji bi svoju postojeću strategiju prilagodio LAG-u Baranja i tako bi dobili jednu zajedničku strategiju za prekograničnu suradnju.

---

⁵ <http://www.petlovac.hr/modules/AMS/article.php?storyid=62> [22.08.2011]

⁶ <http://www.petlovac.hr/modules/AMS/article.php?storyid=62> [22.08.2011]

3.3. Lokalna akcijska grupa Beremend

3.3.1. Osnovni podaci o LAG-u Beremend

Puni naziv udruge: Zajednica pograničnih naselja južne Baranje (u tekstu: LAG Beremend)

Sjedište udruge: Szabadság tér 1., 7827 Beremend

Udruga svoje djelatnosti obavlja na teritoriju Republike Mađarske u okviru Ustava

Udruga je pravna osoba

Status udruge: neprofitna organizacija

3.3.2. Opće značajke regije

Lokalna akcijska grupa obuhvaća područje obale Drave i planine Villány, koje uključuje teritorij Ormáncöz, regiju Okor, Drávazúg, Böközt, Drávaszög i vinogorje Villány.

Slika 3.: Logo LAG-a Beremend

Jedinstvenost, tj. prepoznatljivost tog područja leži u jedinstvenoj kulturi i arhitekturi, odnosno u specifičnoj klimi s florom i faunom (broj sunčanih sati 2060). Ovo područje je bogato vodom, pašnjacima, šumama, termalnom vodom, barama, vinogradima/vinogorjima, koji nude razne mogućnosti za razvoj turizma.

U 16. stoljeću stanovnici regije preuzeli su reformatsku vjeru. Sa svojim običajima, nošnjama i crkvama isticali su se od drugih naroda. U 20. stoljeću na ovo područje uselili su se Romi što je poremetio etnički, vjerski i kulturni sastav stanovnika.

Stanovništvo uveliko se smanjio oko planine Villány za vrijeme Osmanskog carstva kada su se uselili druge nacije, zato se danas na istočnoj strani regije mogu uočiti znaci njemačke kulture, dok na zapadnoj strani znaci srpske i hrvatske kulture. U veća naselja uselili su se židovski trgovci, a u 20. stoljeću naseljavali su Mađare iz Ukrajine. Za ovo područje karakteristično su mala naselja koja su smještena blizu jedne do druge, dok većih naselja i gradova ima znatno manje.

Regija ima jedinstvenu graditeljsku baštinu zbog multietničkog sastava i kulture.

Spomenici: Dvorac Draskovich u Sellyi, Tvrđava u Siklósu, oslikane, reformatske, kazetne crkve u Drávaiványi, Kórós, Adorjás i Kovácshid i druge crkve od doba Árpáda sve do 20. stoljeća.

Zaštićeni spomenici na lokalnoj i nacionalnoj razini su razne: žitnice, mlinovi, vinske ceste, klijetovi, stambene kuće. Poznato hodočasno mjesto je Máriagyúd. U Sellyi se nalazi zaštićeni arboretum. U Drávafoku se nalazi zbirka zaštićenih voćnih vrsta.

Poznati festivali na nacionalnoj razini su: Festival krvavice u Bogádmindszentu, Festival lubenice u Sellyi, Dani Bacchusa u Villányu, Dani otvorenih podruma u Palkonyi, Dani toplica u Harkányu, Festival Tenkesalja.

Teritorij LAG-a može se podijeliti na dva mikropodručja: jedno je Ormánság, Drávaszög i Drávazug, drugo je područje oko vinogorja Villány. Za oba područja je karakteristično da se stanovništvo smanjuje iz dana u dana, postoje naprednija sela gdje stanovništvo raste (npr. Palkonya, Kistapolca) i naselja gdje većinu stanovništva čine Romi. U ovim selima raste ukupno stanovništvo (npr. Alsószentmárton, Lúzsok). Glavni uzrok smanjenja stanovništva je migracija.

Etnički se sastav stanovništva također mijenja. Sve veći udio imaju Romi kojima je broj porastao u zadnjih nekoliko desetljeća u naseljima: Gilvánfa, Alsószentmárton, Hirics, Lúzsok, Adorjás. Postupno se stari mađarsko i hrvatsko stanovništvo (indeks starenja je u Harkányu i Felsőszentmártonu 1,7; Drávasztáru 2; Pécsdevecseru 1,8; Villánykövesdu 2,1), dok kod Roma većinu čini mlada populacija (indeks starenja: u Alsószentmártoni i Gilvánfi 0,1; u Hiricsu i Lúzsoku 0,2; u Kórósu, Kísszentmártonu i Kisasszonyfi 0,4).

Starenje stanovništva predstavlja značajan problem, naročito u malim naseljima kojih ima puno. Glavni je razlog napuštanja sela odlazak mladih i mali je broj novorođenih.

Područje prvenstveno napuštaju mladi obrazovani ljudi zbog posla, dok neobrazovani, koji su najčešće Romi, ostaju pa tako raste njihov broj.

Većina stanovništva Drávazuga čine hrvatski katolici. Gustoća stanovništva predstavlja veliki problem jer je ona ispod državnog prosjeka. Državni prosjek prema podacima iz 2002. godine bio je 110 stanovnika/km², a prosjek na tom području je 51 stanovnika/km² koji je upola manji od državnog prosjeka.

Vinogorje Villány ima dobar geografski položaj (bliže su gradovi i velika naselja) i turističke mogućnosti. Nijemci koji žive ovdje znatno su utjecali na kulturu te mikroregije. U usporedbi s prijašnjim naseljima gdje većinu stanovništva čine Romi, ovdje ih je puno manje.

Razlika između spolova je karakteristična na zastarjela naselja. U većini dominira žensko stanovništvo. Razlika između spolovima: između mladih ima više muških, dok kod starih je obrnuto. Prosječni indeks starenja je 0,93.

Na zapošljavanje uveliko utječe zemljopisni položaj jer je LAG s južne strane potpuno zatvoren zbog granice s Republikom Hrvatskom, a veći gradovi od graničnih naselja su udaljeni od 30 do 70 km, zato vlada velika stopa nezaposlenosti npr. u Drávafoku i Felsőszentmártonu gdje ona iznosi 18%, u Drávakeresztúru 32%, u Hiricsu 41%.

Na mikropodručju karakteristična su gospodarstva koja se bave poljoprivredom većim ili manjim udjelom. Od ukupnog je stanovništva radno sposobno 65% i taj broj stagnira, dok iz te skupine nezaposlen je njih 16,4% što pokazuje poboljšanje u odnosu na prethodne godine.

Prihodi su ispod nacionalne razine. Jedan od uzroka je da 64% nezaposlenih nema završenu osnovnu školu.

Glavni problem gospodarstva u županiji Baranya je nedovoljan broj poduzeća, odnosno kapitala u poduzećima. Do nedostatka kapitala pridonosi to da je područje infrastrukturno nedostupna. Karakteristično je za regiju nekvalificiranost ljudi, posebno Roma. Ove pokazatelje moglo bi se poboljšati jedino stvaranjem novih radnih mjesta.

Što se tiče gospodarstva najviše ima poduzeća koja se bave poljoprivredom, dok prerada poljoprivrednih proizvoda je vrlo niska, osim prerade grožđe i vina.

S potporom poljoprivrednika, tj. umrežavanjem i sa zajedničkom preradom poljoprivrednih proizvoda moglo bi se postići bolji gospodarski položaj.

Poduzeća prodaju svoje proizvode izvan regije preko multinacionalnih tvrtki.

Na području je niska stopa poslovnih usluga. Osim poreznih i računovodstvenih, samo u nekim naseljima se mogu naći organizacije koje se bave savjetodavanjem i drugim gospodarskim uslugama.

Potencijal regije je u turizmu, posebno kraj Drave i u vinogorskim područjima koja nude dobre mogućnosti za povećanje prihoda stanovništva.

Periferni dio regije je i na nacionalnoj razini periferna zbog granice. U regiji nalazi se puno malih naselja između kojih je udaljenost samo nekoliko kilometara i koji su povezani malim lokalnim cestama, većina cesta je u lošem stanju koji uveliko otežava promet.

Civilne organizacije u LAG-u:

- Organizacije u Sellyi vrlo su učinkovite, bave se zaštitom okoliša i alternativnom poljoprivredom, to su: Dráva Zaklada, Ormánság Zaklada;
- Mikropodručje Siklósa može se povezati vinarstvom i seoskom turizmom što uključuje kvalitetne ugostiteljske usluge, to su: Udruga vinske ceste Villány-Siklós;
- Sa zapošljavanjem može se povezati organizacija u Magyarbólyu pod imenom Organizacije nove mogućnosti;
- U Leader programima najviše su aktivne zaklade, sportski klubovi.

Samouprave ne iskorištavaju kapacitete civilnog sektora i ne utječu dovoljno sa svojim djelatnostima na lokalno društvo koji su ujedno i nedostaci u civilnom društvu.

3.3.3. O LAG-u Beremend

Radni sektor akcijske grupe pokušao je izgraditi lokalna partnerstva kako bi mogao ostvariti Strategiju lokalnog ruralnog razvoja. Prvo je na temelju planirane strategije i iskustava na predanim natječajima počeo izgraditi bazu podataka. Glavni su partneri bili dva mikropodručja LAG-a. Sastavljen je obrazac na koji su traženi odgovori od predstavnika određenih stručnih područja kao što su predstavnici institucija, menadžeri. Sastanak je organiziran u više navrata.

Skupljanje odgovora je u tijeku, iako su bila neka poteškoća u vezih skupnih pitanja na kojih nisu znali odgovore pa su tražili pomoć od lokalnih samouprava koji su oslovili osobe koje će im pomoći i dati odgovore na ta pitanja.

Na ovim događajima, forumima, konzultacijama susreću se sa sve više potencijalnih partnera. U regiji je mali broj civilnog sektora koji obavlja aktivne djelatnosti (npr. Udruga vinske ceste, Pakta zapošljavanja Sellye, Pakta zapošljavanja Siklós, Obrtnička komora Siklós).

Njihova djelatnost povezano je sa održivim ruralnim razvojem regije i sa sudjelovanjem na različitim događajima.

Kako bi se ostvarila Strategija lokalnog ruralnog razvoja potrebno je naći partnere. Sve se veći naglasak stavlja na partnerstva izvan lokalnog područja. Na području akcijske grupe važni su partneri Uprava nacionalnog parka Dunav-Drava, Odbor za kulturu u županiji Baranya, Hrvatski Konzulat, Udruga za razvoj seoskog turizma u županiji Baranya, Šumarstvo Mecsek.

Što se tiče vjerskih veza može se povezati s reformatskom crkvom iz Hrvatske jer su reformatski velikani djelovali na tom području, npr. Sztárai Mihály.

Također imaju dobru suradnju s LAG-om Baranja u Hrvatskoj. Zajedno su predali natječaj za izradu Zajedničke strategije u IPU, isto tako pomažu u pripremama za ulazak u Europsku uniju Republike Hrvatske, pomažu Lokalnoj akcijskoj grupi Baranja u upoznavanju s EU zahtjevima za pojedine programe, kao i u aktivnom sudjelovanju u LEADER programima. Predsjednik Zajednice pograničnih naselja Južne Baranje više je puta bio u posjeti u Osijeku, gdje je održao predavanje i pokušao ih upoznati općim pojmovima LEADER-a.

3.3.3.1. SWOT analiza

<i>Strengths</i> → snage	<i>Weaknesses</i> → slabosti
Nacionalno i međunarodno poznate prirodne snage privlačnosti područja kao što su toplice Harkány i okolica rijeke Drave; Zaštićene prirodne vrijednosti; Submediteranska klima na nekim mikropodručjima prema godišnjim niskim temperaturama i prema sunčanim danima;	Niska razina zdravstvenih, obrazovnih, društvenih usluga; Napuštanje manjih naselja; Veliki broj malih naselja; 25 slijepih naselja; Nerazvijenost javnog prijevoza, mali broj

<p>Zaštićene arhitekture kao što su tvrđava Siklós, crkve iz doba Árpád, kasetirane i oslikane crkve;</p> <p>Multi-etnički sastav, raznolikost nacionalne kulture;</p> <p>Nacionalno poznato vinogorje (Villány);</p> <p>Velika količina vapna u rudnicima;</p> <p>Veliki turistički kapaciteti;</p> <p>Široka paleta turizma (wellness, vino, toplice, seoski turizam, kulturni, lovni i ribolovni turizam);</p> <p>Dobar marketing vina i turizma (Zajednica vinskih cesta Villány-Siklós);</p> <p>Domaći specijaliteti, kvalitetni domaći proizvodi.</p>	<p>linija javnog prijevoza;</p> <p>Nedostatak motivacije domaćina;</p> <p>Starenje poljoprivrednog sloja;</p> <p>Nisko kvalificirani domaćini;</p> <p>Migracija kvalificiranih ljudi;</p> <p>Na višim kvalificiranim radnim mjestima rade ljudi izvan tog područja;</p> <p>Mali je broj poduzeća za stvaranje radnih mjesta;</p> <p>Urbanizacija;</p> <p>Nedostatak kapitala za razvoj infrastrukture i gospodarstva;</p> <p>Većina poljoprivrednih proizvoda ostaje ne prerađen;</p> <p>Loša agrarna suradnja između proizvođača;</p> <p>Turističke se ponude fokusiraju samo na jedno područje;</p> <p>Nejednake distribucije hotelskog smještaja (Harkány, Villány);</p> <p>Nedostatna turistička infrastruktura;</p> <p>Slabo razvijena infrastruktura za biciklizam;</p> <p>Nerazvijena lovačko-turistička infrastruktura;</p> <p>Nedostupnost izgrađenih, prirodnih baština;</p> <p>Slabo je razvijen turistički marketing;</p>
---	---

	<p>Niska razina suradnje između različitih turističkih grana;</p> <p>Niska razina suradnje i komunikacije između različitih organizacija;</p> <p>Mali broj aktivnih obrtnika;</p> <p>Minimalne smještajne ponude za mlade (omladinski hosteli nude minimalne smještajne usluge).</p>
Opportunities → prilike	Threats → prijetnje
<p>Veći kapaciteti hotela visoke klase;</p> <p>Poboljšanje kvalitete termalne vode u Harkányu;</p> <p>Razvoj wellnessa i dvorca u Siklósu;</p> <p>Proširenje turističke ponude oko rijeke Drave;</p> <p>Iskorištenje mogućnosti kulturnog, lovnog, biciklističkog, ribolovnog turizma;</p> <p>Svjesni razvoj turizma u cilju povećanja prosječnog noćenja po posjetitelju;</p> <p>"Tri rijeke" biciklistička staza;</p> <p>Izgrađena biciklistička staza Drávaszabolcs-Harkány-Siklós;</p> <p>Počet je projekt biciklističke staze Nagyhasány-Villány;</p> <p>Proširenje usluge omladinskih hostela;</p>	<p>Društveno-ekonomsko nestajanje perifernih naselja koje ujedno znači i povećanje siromaštva;</p> <p>Formiranje geto četvrti;</p> <p>Jaka diferencijacija između naselja;</p> <p>Koncentracija različitih usluga i njihova nepristupačnost ne pomažu u održivosti područja;</p> <p>Zaostajanje turističkih trendova, kasno započet razvoj regije koji rezultira konkurentne nedostatke i gubitak tržišta;</p> <p>Sužavanje turističke aktivnosti koji smanjuje gospodarsku snagu samouprave;</p> <p>Smanjena razina egzistencije iz poljoprivrede;</p> <p>Izumiranje obrtnika;</p> <p>Izgubljenost etnografske i kulturne</p>

<p>Povećanje kapaciteta proizvođača za proizvodnju lokalnih, autohtonih proizvoda;</p> <p>Povećanje broja obrtnika;</p> <p>Pristupačnost autoceste M6-M60 i zračne luke Pécs-Pogány;</p> <p>Mogućnosti proširenja prerade hrane i sirovih materijala;</p> <p>Proširenje unutrašnjih gospodarskih odnosa preko jačanja lokalnih gospodarstva (male farme, bio-energija, unutarnja migracija);</p> <p>Razvoj lokalnog tržišta;</p> <p>Proširenje pograničnog prometa i ekonomskih odnosa;</p> <p>Tradicija multietničkog suživota;</p> <p>Ambulantna njega Siklós, razvoj Centra za zdravlje u Sellyu koji bi uveliko doprinio za stabilizaciju tog područja;</p> <p>Veći broj linija autobusa na ovom području;</p> <p>U slučaju smanjenih socijalnih davanja povećala bi se radna snaga.</p>	<p>vrijednosti;</p> <p>Izumiranje važnosti tradicionalnih znanja.</p>
--	---

3.3.3.2. Razlozi nastajanja problema

1. Dva mikropodručja su na temelju društvenih, ekonomskih, gospodarskih, infrastrukturnih sposobnosti heterogeni, a ponekad polarizirani.
2. Glavni razlozi visoke stope nezaposlenosti je nedostatak lokalnih radnih mjesta i visoka stopa migracije ljudi zbog posla. Radna mjesta kod multinacionalnih tvrtki je vrlo nesigurna.
3. Stvaranje radnih mjesta u malim naseljima gotovo je nemoguće jer nema dovoljno kapitala i poduzetnika. Puno puta zbog nekvalificiranog radnog sektora nemoguće je njihovo zapošljavanje. Drugi razlog je nerazvijenost infrastrukture i vlasništvo oranica u rukama inozemaca.
4. Karakteristično je da se mladi ljudi ne obrazuju i da se odsele u druge krajeve. Ljudi svih dobnih skupina su vrlo skeptični, zatvoreni i ne žele se surađivati nikom. U regiji između civilnog, odnosno poduzetničkog sektora je vrlo loša komunikacija.
5. Narodni običaji, tradicije, zanimanje mladih prema starim obrtničkim strukama gotovo da ne postoji, samo stari ljudi čuvaju i vrše te poslove.
6. Mala i srednja poduzeća sa svojim malim zemljišnim površinama dugoročno ne mogu opstati. U regiji je prerada poljoprivrednih proizvoda vrlo niska, ne otvaraju se mogućnosti na tržište.
7. U malim naseljima niske su socijalne i gospodarske usluge.

3.3.3.3. Ciljevi i aktivnosti udruge

Ciljevi udruge su pružanje potpore promjenama na ruralnim područjima kao što je potpora ne poljoprivrednih djelatnosti, povećavanje stope zaposlenosti, poboljšanje osnovnih usluga što uključuje lokalni pristup komunikacijske i informacijske tehnologije, poboljšanje atraktivnosti ruralnog područja, smanjenje depopulacije regije i socijalnog propadanja.

Važnije djelatnosti kojima bi se mogli ostvariti ciljevi Udruge:

- Istraživanje LAG područja i informiranje o mjerama za razvoj lokalnog, ruralnog područja;
- Kvalifikacija osoblja za izradu i provedbu lokalnog razvojnog plana;
- Promidžbeni događaji;

- Provedba lokalnog razvojnog plana i izrada lokalnih strategija, interakcija između različitih gospodarskih grana u cilju zajedničkog surađivanja;
- Razvoj lokalnih, javno-privatnih partnerstva.

Udruga kako bi postigla svoje ciljeve surađuje sa upravljačkim tijelom Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja te Agencijom za poljoprivredu i ruralni razvoj.

3.3.3.4. Članovi udruge

1. Članovi udruge mogu biti redovni članovi i zagovornici. Kako bi netko postao član Udruge potrebno je predati zahtjev Predsjedništvu LAG-a o tome da želi postati član, te uz zahtjev mora priložiti pismene preporuke članova Udruge što mora biti 50%+1 glas.
2. Redovni članovi ili zagovornici udruge mogu biti fizičke i pravne osobe, odnosno neinkorporirane poslovne udruge. Predsjedništvo udruge odlučuje o članstvu. U slučaju žalbe odlučuje skupština većinom glasa.
3. Prijem članova je na temelju prijavnica. O članovima Predsjedništvo vodi evidenciju i čuva podatke o njima.
4. Prava punopravnih, redovnih članova:
  - a. Na različite se funkcije mogu sve fizičke osobe udruge izabrati, ukoliko ne podliježu zakonskim ograničenjima;
  - b. Mogu sudjelovati u radu skupštine udruge i na skupovima kao i na drugim događajima. Ima pravo glasa kao i uzimanje riječi;
  - c. Mogu predložiti svoje prijedloge;
  - d. Mogu koristiti usluge Udruge kao i povlastice članstva;
  - e. Imaju ovlaštenu pristup i uvid u dokumente:
    - i. Ako su vezani za djelovanje udruge nakon konzultacije s predsjednikom;
    - ii. Osobe koje traže uvid u dokumentaciju obvezuju se da će poštivati privatnost i legitimitet drugih članova, kao i čuvanje tajne Udruge;

- iii. Uvid u dokumente može se obaviti u nazočnosti predsjednika Udruge;
- iv. U slučaju ako dokumenti ne krše individualna prava i gospodarske interese, mogu napraviti kopiju dokumenata uz dopuštenje predsjednika.

Obveze redovnih članova su aktivno sudjelovanje u Udruzi kako bi se postigli ciljevi, pridržavanje odredbi Statuta, redovno plaćanje članarine i pružanje moralne potpore Udruzi, te obavještanje osoba koje nisu članovi Udruge o misiji.

Prestanak članstva:

1. Slučajevi kada prestane redovno članstvo: izlaz, napuštanje, brisanje, isključivanje, smrt fizičke osobe, prestanak pravne osobnosti;
2. Osobe svoje članstvo mogu prekinuti pisanim zahtjevom;
3. Skupština Udruge može odlučiti o isključivanju člana ako on krši pravila, ne pomaže u ostvarivanju ciljeva Udruge. Isključivanje člana može inicirati 1/3 članova ili Predsjedništvo. Skupština s 2/3 odlučuje o isključenju. Ne može se ponijeti žalba;
4. Predsjedništvo iz reda članstva može izbrisati one koji krše odredbe Statuta Udruge ili više od tri mjeseca nisu platili članarinu. U roku od 15 dana može se podnijeti žalba skupštini;
5. Članstvo zagovornika prestane pismenom opomenom ili s odlukom Predsjedništva o isključenju. Predsjedništvo svojom odlukom može isključiti članove koji ne pomažu u ostvarenju postavljenih ciljeva Udruge. Predsjedništvo s 2/3 odlučuje o isključenju. Ne može se podnijeti žalba.

Tijela LAG-a su: Skupština, Predsjedništvo, Nadzorni odbor, Organizacija rada.

Udruga gospodari prema godišnjem planu proračuna. To znači da prihodi Udruge su iz: članarina i drugih izvora (članovi, zagovornici, zaklade, donacije), potpore zajednicama, lokalnih i nacionalnih samouprava, prihodi od poduzetničkih aktivnosti .

Rashodi Udruge su: održavanje, administrativni rashodi, rashodi rada, rashodi popravaka, održavanja, obnove, ulaganja, rashodi nabave sredstava, unajmljivanja, članarine, plaće, naknade, ostali izdaci.

3.3.3.5. Realizirani projekti LAG-a Beremenda

3.3.3.5.1. Obnova pošte u Magyarmecske

Magyarmecske (Mecske) je jedno malo selo u Ormánságu. Prema povijesnim podacima prvi put se spominje 1322. kao Mekche. Nalazi se južno od Szentlőrincea.

Prema podacima iz 2010. godine stanovništvo naselja čine 315 ljudi. Selo je u nepovoljnom stanju zbog visoke stope nezaposelnosti. Zaposleni svakodnevno putuju na svoje radno mjesto u sjedište županije ili u manje gradiće, također se može reći da postoji mali broj usluga. Prije nekoliko godina poštanski ured je zatvorio svoja vrata i donio odluku o tome da će umjesto

pošte funkcionirati tzv. mobilna pošta. Mobilna pošta je funkcionirala na sljedeći način: svakodnevno je jednom prešla selo kako bi ljudi mogli obaviti svoje poslove u vezi pošte. Tada je uprava sela odlučila da ovu uslugu neće napustiti. Lokalna samouprava se složila s poštom da će oni plaćati operativne troškove zgrade pošte, dok plaću poštara treba samo pošta platiti.

Slika 4.: Renovirana pošta

Prema III. osi Programa ruralnog razvoja Nove Mađarske, koja se odnosi na razvoj i obnovu sela, omogućio je naselju da obnovi zgradu pošte. Projekt je uspješno završen 2010. godine, dodijeljen je iznos potpore od 77 120 kn (2 803 285 Ft)⁷. Neo-klasična zgrada je renovirana izvana, u što je uključeno žbukanje, obnova krova i poslovi limara. Vrata pošte su otvorena svakodnevno od 10:00 do 14:00 sati. Poštanske usluge ne koriste samo mještani nego i stanovnici susjednih naselja. Promet pošte raste koji stvara jednu zajednicu gdje se ljudi mogu susretati.

⁷ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

3.3.3.5.2. Očuvanje ruralne baštine u Drávacsepely

Prema III. osi Programa ruralnog razvoja Nove Mađarske, koji se odnosi na čuvanje ruralne baštine, renovirana je reformatska crkva koja je sagrađena 1802. godine. Nakon završetka renoviranja 11.10.2010. svečano je predana crkva.

Unutar okvira programa Reformatska crkvena zajednica regije Kovácshida dobila je za radove nepovratni iznos od 6 720 kn (244 284 Ft)⁸, što ujedno pokriva 100% neto radove.

Slika 5.: Reformatska crkva

U okviru renoviranja zaustavljeno je razdvajanje tornja i crkve i ožbukani su unutarnji i vanjski zidovi crkve. Promijenjen su krov, prozori i vrata, odnosno renoviran je vanjski dio župe.

3.3.3.5.3. Renovirani spomenik zgrade vrtića u Magyarbólyu i bivše vojarne u Illocski

Nekoliko kilometara južno od Villánya nalazi se mjesto Magyarbóly koji je poznat po pecari i mjesto Illocska. Oni obraćaju veliku pozornost na održivi razvoj, na očuvanje baštine i na održavanje više radnih mjesta. Zahvaljujući Programu ruralnog razvoja Nove Mađarske dobili su blizu 2,5 milijuna kuna (90 milijuna forinti)⁹, iz kojeg su renovirali više zgrada u oba naselja. Zgrade su svečano predane 3. lipnja 2011. godine.

Suština razvoja u Magyarbólyu je da u centru naselja omogući izgradnju tzv. mikro-okoliša čiji glavni element je povijesni vrtić star više od 100 godina. Pomoću tih projekata renovirane su fasada vrtića i konstrukcija vrtića. Osim toga, napravljen je sat evangelističke crkve, obnovljena je i ljekarna u susjedstvu crkve koja je uveliko doprinijela kvalitetnijoj slici sela za posjetitelje.

Ulaganje u renoviranju vrtića je bilo neophodno zbog loše konstrukcije i sigurnosti, ali su važne značajke imali i povijesni elementi jer zgrada od svojeg otvorenja, od 1927. godine,

⁸ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br.163 Glas Slavonije 26.08.2011.

⁹ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br.163 Glas Slavonije 26.08.2011.

funkcionira kao vrtić kojeg svaki dan posjećuje 40-50 djece. Od ove godine omogućuje javno obrazovanje djeci već od dobi 2 godine što poboljšava roditeljima mogućnost za zapošljavanje.

Ovom će se investicijom uveliko smanjiti troškovi grijanja vrtića, pored očuvanja dva postojeća radna mjesta, omogućio je jedno novo radno mjesto. Spomenik I-II. Svjetskog rata za heroje Magyarbólya i spomenik deportiranih Švaba dobili su svoje mjesto.

Projekt je dobio iznos od 1 000 000 kn (36 346 017 forinti)¹⁰. Na svečanom otvorenju mještani su mogli posjetiti objekte koji su bili financirani iz projekta. Vodstvom načelnika sela mogli su mještani na otvorenim danima posjetiti nove prostorije.

U Iločki je bivša vojarna granične policije zahtijevala ulaganje zbog loše konstrukcije. Zahvaljujući ovom projektu osvojili su subvenciju u iznosu od 1 356 725 kn (49 316 971 forinti)¹¹ koji je omogućio popravljavanje konstrukcije i vanjske fasade. Sljedeći zadatak im je nabava unutrašnjih oprema i uređaja. Prema planu u bivšoj vojarni osnovali bi socijalni dom (instituciju) za starije nemoćne mještane što bi ujedno otvorio novo radno mjesto. Veliko dvorište pripada zgradi koje bi nakon izgradnje parka bilo lijepo mjesto za društveni život (druženje).

Ključni je razlog za investicije naselja zaustavljanje iseljavanja stanovnika što se jedino može riješiti/zaustaviti sa stvaranjem novih radnih mjesta. Osim toga, značajan je broj starijih osoba u naselju i u okolnim mjestima. Socijalni je skrb za njih jedan od glavnih zadataka lokalnih samouprava.

Kao rezultat investicija može se reći da se slika sela poboljšala, kao i kvaliteta života na selu. Razvoj socijalnih/staračkih domova za 20 ljudi stvara novo radno mjesto, za 42 osobe znači stalni dom, dok za 40 osobe osigurava dnevni, socijalni skrb koji ima pozitivan učinak za cjelokupno stanovništvo.

---

¹⁰ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br.163 Glas Slavonije 26.08.2011.

¹¹ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br.163 Glas Slavonije 26.08.2011.

3.3.3.5.4. Renoviranje fasade zgrade bilježnika i zelene površine u okolici

Csányoszró nastao je 1934. godine ujedinjenjem dviju naselja Kiscsány i Oszró. Oszró je bio sjedište bilježnika kojem je pripadao 7 naselja. Novo selo je obavljao dužnosti bilježnika u svih 7 naselja.

Naselje Csányoszró ima 773 stanovnika sa svojim gospodarskim i drugim nedostacima, nalazi se u južnoj Baranji. Za ovo su područje karakteristični niska razina urbanizacije, kontinuirani pad broja stanovnika, neiskorišteni turistički potencijali, niska razina ulaganja. Ovaj dio Republike Mađarske već godinama pokušava unaprijediti svoje gospodarstvo, pokrenuti nekakav gospodarski razvoj. Dosad nisu još postigli nikakav rezultat zbog neinteresiranosti investitora, nerazvijenosti srednjih i malih poduzeća, neiskorištenosti turističkih potencijala i tako se iz dana u dan narušava imidž tog područja.

Unatoč nepovoljnim uvjetima lokalna samouprava zajedno sa svojim aktivnim partnerima redovito ispisuje natječaje za institucije obrazovanja, zdravlja, kulturne aktivnosti, socijalnih usluga kako bi poboljšali okoliš i kvalitetu života. U naselju je romska populacija niža od prosjeka regije za 14,2%.

Slika 6.: Renovirana zgrada općine

Renoviranje zgrade za ureda bilježnika izgradnja društvenih institucija,

socijalnih domova započet je 2006. godine. Ovu investiciju je omogućio Vijeće Regionalnog razvoja sa iznosom potpore od 363 368 kn (11,5 milijuna forinti)¹².

2007. godine unutar Operativnog programa za regionalni razvoj postiže se pristupačnost zgrade s iznosom od 272 226 kn (9 895 450 Ft)¹³ i izmjena cjelokupne krovne konstrukcije s iznosom od 96 973 Kn (3 525 000 Ft)¹⁴.

Samouprava Csányoszró 2008. godine u prosincu predao je natječaj u Europski poljoprivredni fond i Europski fond za ruralni razvoj vezano uz očuvanje ruralne baštine.

¹² Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

¹³ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

¹⁴ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

Unutar Programa ruralnog razvoja Nove Mađarske naselje je dobilo natječaj vezano uz očuvanje ruralne baštine. Fasada zgrade općine je renovirana i potom je dobila svoj izvorni oblik u kojem je bila sagrađena. Iznos potpore je iznosio 598 847 kn (21 768101 Ft)¹⁵.

Izgradnja zgrade bilježnika je otprilike druga polovica 1800. godine. Izvorna fasada zgrade je bila jako lijepo ukrašena i bila je jedna od najljepših zgrada u okolici. Zahvaljujući starim fotografijama iz onog doba omogućeno je da fasada bude vraćena i tako je ona postala jedna od najatraktivnijih zgrada u području gdje je očuvana baština.

3.3.3.5.5. Potpora EAFRD-a za obnovu kasetne crkve u Adorjás

Reformatska crkvena zajednica Vejtí-Zaláta unutar Programa ruralnog razvoja Nove Mađarske osvojio je potporu u iznosu od 709 794 kn (25801009 Ft)¹⁶ za očuvanje ruralne baštine, tj. za renoviranje kasetne reformatske crkve u Adorjásu.

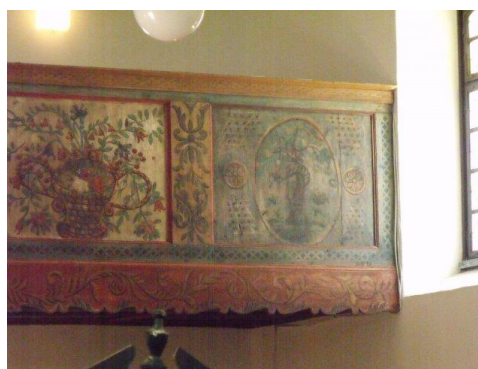
Reformatska crkva je posvećena 1837. godine sa svojim oslikanim slikama (kasetama) i ujedno je jedna od najljepših u okolici. Ovdje nije strop pokriven drvetom, nego su galerija, propovjedaonica i klupe. Između crvene, plave i žute boje dobro se vidi Noina barka, također se vidi i simbol Krista u obliku ptice pelikan koji sa svojom krvlju hrani svoje mladunče.

Od kasete sa stropa ostalo je samo dva komada: jedna s pelikanom i jedna rozetna. O crkvi je objavljena jedna knjiga koju je napisala Zentai Tünde pod naslovom Adorjás. Ona dostojno prikazuje znamenitosti sela.

Pomoću Programa ruralnog razvoja Nove Mađarske crkva je obnovljena izvana i iznutra, dok je župa obnovljena samo izvana.

Slika 7.: Oslikane kasete na zidu crkve

Slika 8.: Galerija crkve

¹⁵ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

¹⁶ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

3.3.3.6. Oni su uspjeli! 2011. godina

Strateški plan ruralnog razvoja Nove Mađarske iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) dobio je 5 milijardi forinti za razvoj poljoprivrede i ruralnog područja.

Ima 4 prioritetna područja:

I. os – Povećanje kvalitete i vrijednosti poljoprivrede, šumarstva i prehrambenih proizvoda;

II. os – Racionaliziranje korištenja zemljišta, uzimanje u obzir prirodne vrijednosti;

III. os – Povećanje ruralne zaposlenosti i diverzifikacija djelatnosti;

IV. os (LEADER) – Razvoj lokalnih zajednica.

U sljedećim tablicama možemo vidjeti dobitnike natječaja za različita područja razvoja prema III. osi, te iznose koji su oni ostvarili. Natječaji su obavljani u dva kruga. U prvom su se krugu organizacije ili privatne osobe trebali samo prijaviti sa svojom idejom na natječaj. Poslije je odbor odlučio koje su ideje u mogućnosti da bi mogli biti ostvareni. Te ideje su ušli u drugi krug u kojem su trebali predati cijeli, izrađeni projekt. U sljedećim tablicama vidimo pobjednike projekata.

Na temelju predanih natječaja može se uočiti da se 55,3% odnosi na čuvanje ruralne baštine i sela, dok se 44,7% odnosi na gospodarski razvoj.

Tablica 1.: Dobitnici natječaja za razvoj turističke djelatnosti prema III. osnovi EAFRD-a

IME ORGANIZACIJE/ IME OSOBE	NASELJA	PODRUČJE RAZVOJA	NOVČANI IZNOS PODRŠKE/KN¹⁷
Nagy Judit	Bogdása	Izgradnja seljačke kuće za prihvatanje goste	571 193 kn
Kun-Karakán nekretnine d.o.o.	Babarczölös	Oblikovanje kuće za goste u Babarczölös	598 486 kn
Emmert Anna	Hegyszentmárton	Razvoj infrastrukture do drvene kuće Puszta-tó	605 517 kn
Béres Tamás	Drávasztára	Razvoj turističke atrakcije kod kuće za goste kod Béres Tamás	130 517 kn

¹⁷ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

Jakab Gézáné	Hegyszentmárton	Kreiranje kuće za goste „četiri suncokreta“, razvoj tri vinske ceste	426 354 kn
Matoricz Sándor	Drávasztára	Izgradnja seljačke kuće za goste	296 761 kn
Fenntartható Ormánság Nonprofit Kft.	Kémes	Izgradnja turističke kuće "A" kategorije	413 884 kn
Gardon umjetnost i usluge Bt.	Bogdása	Kuća za goste Bogdás-Galerija	200 920 kn
Horváth János	Matty	Izgradnja seljačkih privatnih prenočišta	440 517 kn
Sportski klub grada Sellye	Sellye	Izgradnja prenočišta za mlade na području Termalnog kupališta	764 649 kn
Teszárik Sándor	Drávaszabolcs	Izgradnja prenočišta „četiri sunckoreta“	673 894 kn
Fenyvesiné Csekme Dóra	Magyarbóly	Stvaranje seljačkog turizma u Magyarbóly	728 667 kn
Zajednica čuvanja baština Tenkeshát	Túrony	Izgradnje kampa za mladež u Túrony	455 269 kn

Tablica 2.: Dobitnici natječaja za čuvanje ruralne baštine prema III. osnovi EAFRD-a

IME ORGANIZACIJE/ IME OSOBE	NASELJA	PODRUČJE RAZVOJA	NOVČANI IZNOS PODRŠKE/KN¹⁸
Samouprava naselja Kislippó	Kislippó	Kapela u bivšoj školi	91 882 kn
Reformatska zajednica Sellyei	Drávaiványi	Renoviranje crkve u Drávaivány	181 550 kn
Samouprava naselja Kásád	Kásád	Renoviranja rimske katoličke crkve u Kásád	94 531 kn
Samouprava naselja Újpetre	Újpetre	Renoviranje spomenika Svetog trojstva	110 264 kn

¹⁸ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

Tablica 3.: Dobitnici natječaja za osnivanje i razvoj mikropoduzeća prema III. osnovi EAFRD-a

IME ORGANIZACIJE/ IME OSOBE	NASELJA	PODRUČJE RAZVOJA	NOVČANI IZNOS PODRŠKE/KN¹⁹
Thermo-Pipe Építőipari és Szolgáltató Kft.	Márok	Stvaranje radnih mjesta u Thermo-Pipe d.o.o.	1 351 052 kn
O és R Beton Projekt Építőipari és Keresked. Kft.	Sellye	Nabava mobilne miješalice betona	1 239 523 kn
Wdsystem Kft.	Beremend	Nabava zvučnog sustava Outline Line Array	1 125 165 kn
Luce Graditi Kft.	Kisszentmárton	Osnivanje poduzeća i razvoj tehničke inovacije u Ormánság	772 999 kn
Tavi Szerviz Kft.	Szaporca	Kupnja Truxor DM 5000 i opreme	522 383 kn
Ormánsági Biobrikett Keresk. és Szolg. Kft.	Sellye	Nabava opreme i proizvodnja i prodaja biobriquetta	832 473 kn
Dráva Floor Kereskedelmi és Szolg. Kft.	Drávacsepely	Nabava opreme	197 761 kn
Reagora Ipari és Kereskedelmi Kft.	Sellye	Papirna manufaktura u Ormánság	1 124 345 kn
Sercli Művek Sütőipari és Kereskedelmi Kft.	Sellye	Modernizacija pekarnice i trgovine u Sellyi	988 277 kn
Orsósne Schmidt Szilvia Mária	Sellye	Nabava stroja za čišćenje	250 590 kn
Baráth Andrea	Sellye	Razvoj mikropoduzeća	240 285 kn
Krevill Kft.	Villány	Nabava opreme u Krevill d.o.o.	126 767 kn
Bárkányi Zsolt	Harkány	Nabava opreme	158 914 kn
Illés István	Beremend	Nabava opreme	12 995 kn
Nénice Kereskedelmi Kft.	Harkány	Otvorenje trgovine mješane robe	95 267 kn

¹⁹Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

Tablica 4.: Dobitnici natječaja za razvoj i restrukturiranje sela prema III. osnovi EAFRD-a

IME ORGANIZACIJE/ IME OSOBE	NASELJA	PODRUČJE RAZVOJA	NOVČANI IZNOS PODRŠKE/KN²⁰
Kémes Község Önkormányzata	Kémes	Obnova javnog prostora u naselju Kémes	158 734 kn
Szaporca Község Önkormányzata	Szaporca	Renoviranje igrališta	66 024 kn
Drávafok Község Önkormányzat	Drávafok	Izgradnja novog igrališta prema suvremenim standardima	304 074 kn
Adorjás Község Önkormányzat	Adorjás	Standardizacija postojećeg igrališta	197 139 kn
Felsőszentmártoni Római Katolikus Plébánia	Felsőszentmárton	Renoviranje rimske katoličke crkve u Felsőszentmárton	293 480 kn
Zaláta Község Önkormányzat	Zaláta	Izgradnja novog igrališta prema suvremenim standardima	280 553 kn
Baranyahídvég Község Önkormányzata	Baranyahídvég	Standardizacija postojećeg igrališta	308 560 kn
Bogdása Község Önkormányzata	Bogdása	Inovacije na području Bogdása	98 594 kn
Cún Község Önkormányzata	Cún	Izgradnja novog igrališta prema standardima EU	290 034 kn
Vajszló Községi Sportkör	Vajszló	Izgradnja modernih igrališta	255 639 kn
Csányoszró Község Önkormányzata	Csányoszró	Obnova fasade doma kulture	218 667 kn
Együtt Csányoszróért Egyesület	Csányoszró	Proširenje i standardizacija igrališta	275 103 kn
Kisszentmártonért Egyesület	Kisszentmárton	Izgradnja novog igrališta prema suvremenim standardima	145 265 kn
Ivánbattyán Község Önkormányzata	Ivánbattyán	Renovacija društvenog doma i kluba za mladež u Ivánbattyáni	155 098 kn

²⁰ Novčani iznosi su preračunati prema tečajnoj listi br. 163 Glas Slavonije 26.08.2011.

Hegyszentmárton Község Jóléti Szolg. Közalapítvány	Hegyszentmárton	Razvoj infrastrukture u naselju Hegyszentmárton	28 369 kn
Drávasztáraért Kiemelkedően Közhasznú Alapítvány	Drávasztára	Inovacije u naselju Drávasztára	245 502 kn
Diósvizslói Faluszépítő Egyesület	Diósvizsló	Renovacije javnih prostora u Diósvizsló	188 532 kn
Kiskassáért Német Egyesület	Kiskassa	Vanjska renovacija kuće u Kiskassa ulica Petőfi S. pod kućnim brojem 70.	70 723 kn
Gilvánfa Község Önkormányzata	Gilvánfa	Izgradnja igrališta	90 524 kn
Egyházasharaszti Község Önkormányzata	Egyházasharaszti	Standardiziranje igrališta	109 656 kn
Márfa Község Önkormányzata	Márfa	Izgradnja ograde oko groblja i izgradnja parka	127 986 kn
Vókány Község Önkormányzata	Vókány	Stvaranje i čuvanje vrijednosti Vókányban	280 739 kn
Kistótfalu Község Önkormányzata	Kistótfalu	Izmjena krova doma kulture, oblikovanje parka oko doma, izgradnja pločnika u groblju	235 238 kn

4. ZAKLJUČAK

„Nove politike ruralnog razvoja fokusirane su na definiranje učinkovitih mehanizama kojima bi se osigurale koordinacija razvoja poljoprivrede i drugih djelatnosti u ruralnim područjima u skladu sa principima održivog razvoja, a u cilju poboljšanja životnog standarda i kvalitete života stanovništva.“²¹

Republika Hrvatska mora još puno raditi na tome kako bi sustigla druge države u Europskoj uniji jer je zaostala barem 10 godina ako ne i više. Da bi što brže mogli nadoknaditi veliki zaostatak ruralnog razvoja jedino rješenje je osnivanje Lokalnih akcijskih grupa jer je jedna karakteristika tog pristupa da se naglasak stavlja na lokalno stanovništvo koje je uvijek bilo glavni čimbenik ruralnog područja. Ovaj program upravo pomaže u tome da se otkrije ono što najbolje odgovara njima, njihovom okolišu, kulturi i radnim tradicijama i vještinama.

„...u Hrvatskoj još uvijek nije objavljen niti jedan natječaj za provedbu LEADER programa, on se opak provodi zahvaljujući pojedincima koji imaju znanja i snage za provedbu ovog zahtjevnog programa.“²²

U radu su opisane dvije Lokalne akcijske grupe: jedna je novoosnova LAG Baranja u Republici Hrvatskoj, u državi koja je samo kandidat za pristup Europskoj uniji, dok je druga LAG Berenemend u Republici Mađarskoj koja je već članica. U radu su opisani primjeri dobivenih i realiziranih projekata LAG-a Beremenda što može doprinijeti u razvoju LAG-a Baranje, te pripremiti drugu za korištenje strukturnih fondova ulaskom u Europsku uniju.

Prema SWOT analizi LAG-a Beremenda možemo reći kako obje regije imaju slične potencijale, npr. razvoj seoskog turizma, vinogorja koje nude dobre mogućnosti za povećanje prihoda stanovništva, a tako i stvaranje novih radnih mjesta. Također imaju i slične probleme, kao što su infrastrukturni nedostaci, velika stopa nezaposlenosti, zatvorenost ljudi prema razvoju vlastitog područja.

Projekt prekogranične suradnje Hrvatske-Mađarske uveliko može doprinijeti razvoju LAG-a Baranja jer bi na temelju iskustava LAG-a Beremenda mogla dobiti svoju strategiju razvoja, unaprijediti ovu regiju i učiti iz tuđih grešaka.

---

²¹ Zmaić, K., Tolić, S., Sudarić, T. (2011): Održivost i diversifikacija ruralne ekonomije

²² Tolić, S.(2010): Edukacijsko informacijske aktivnosti za razvoj sela

5. POPIS LITERATURE

1. *** Hrvatska mreža za ruralni razvoj <http://www.hmrr.hr/pages/lagovi/baranja.html> [22.08.2011]
2. *** LAG Baranja uspješno registriran (vijesti) <http://www.petlovac.hr/modules/AMS/article.php?storyid=81> [22.08.2011]
3. *** Obnova pošte Magyarmecske http://www.dbhte.hu/index.php?view=article&catid=19%3Apostafelujitas-magyarmecske&id=83%3Apostafelujitas-magyarmecske&format=pdf&option=com_content&Itemid=55 [25.08.2011]
4. *** Očuvanje ruralne baštine u Drávacsepely http://www.dbhte.hu/index.php?view=article&catid=7%3Aoeroeksegmegrzes-dravacsepely&id=12%3Avideki-oeroeksegmegrzesdravacsepelyen&format=pdf&option=com_content&Itemid=14 [25.08.2011]
5. *** Potpora EAFRD-a za obnovu kazetne crkve u Adorjás http://www.dbhte.hu/index.php?view=article&catid=3%3Amevalosult-projektek&id=9%3Akazettas-templom-felujitasa-adorjason&format=pdf&option=com_content&Itemid=11 [25.08.2011]
6. *** Renovirani spomenik zgrade vrtića u Magyarbólyu i bivše vojanre u Illocski http://www.dbhte.hu/index.php?view=article&catid=6%3Amagyarboly-es-illocska&id=11%3Afelujitott-memleki-ovoda-es-laktanya-magyarbolyban-es-illocskan&format=pdf&option=com_content&Itemid=13 [25.08.2011]
7. *** Renoviranje fasade zgrade bilježnika i zelene površine u okolici http://www.dbhte.hu/index.php?view=article&catid=5%3Aa-csanyoszroi-koerjegyzseg&id=10%3Aa-csanyoszroi-koerjegyzseg&format=pdf&option=com_content&Itemid=12 [25.08.2011]
8. *** Statut Zajednice pograničnih naselja južne Baranye http://www.dbhte.hu/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=2&Itemid=9 [10.07.2011]
9. *** Strategija ruralnog razvoja Zajednice pograničnih naselja južne Baranye http://www.dbhte.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=13&Itemid=15 [10.07.2011]
10. *** Zapisnik Osnivačke skupštine Udruge LAG Baranja <http://www.petlovac.hr/modules/AMS/article.php?storyid=62> [22.08.2011]

11. Štifanić, I. Debelić, B.. (2009): LEADER program, Europskom praksom do vlastitih prilika
http://www.hmrr.hr/pdf/leader_program_europskom_praksom_do_vlastitih_prilika.pdf [22.08.2011]
12. Tolić, S.(2010): Edukacijsko informacijske aktivnosti za razvoj sela, Tradicijom usprkos krizi – može li se? Zbornik radova sa Znanstveno-stručnog skupa, Vinkovci 8. i 9.rujna 2010.
13. Zmaić, K., Tolić, S., Sudarić, T. (2011): Održivost i diversifikacija ruralne ekonomije. 46th Croatian & 4th International Symposium on Agriculture, Opatija 2011.

6. SAŽETAK

U članicama država Europske unije sve se veći naglasak stavlja na programe ruralnog razvoja LEADER-a koja se sastoji od sedam načela. Treće se načelo odnosi na partnerski pristup, odnosno na osnivanje Lokalnih akcijskih grupa (LAG) koje je u tijeku u Hrvatskoj.

U radu se istraživanje odnosi na mogućnost prijenosa iskustvenih znanja i prakse LAG-a Beremenda u funkciji razvoja LAG-a Baranja.

Prema SWOT analizi LAG-a Beremenda možemo reći kako obje regije imaju slične potencijale, npr. razvoj seoskog turizma i vinogorja kojim bi se moglo povećati prihod stanovništva i na taj bi način regija mogla dobiti nova radna mjesta. Također imaju i slične probleme, kao što su infrastrukturni nedostaci, velika stopa nezaposlenosti, zatvorenost ljudi prema razvoju vlastitog područja.

Zajednički Projekt prekogranične suradnje Hrvatske-Mađarske uveliko može doprinijeti razvoju LAG-a Baranja jer bi, na temelju iskustava LAG-a Beremenda, mogla dobiti strategiju razvoja, unaprijediti svoju regiju i učiti iz tuđih grešaka.

Možemo zaključiti da još Republika Hrvatska mora puno raditi na tome kako bi sustigla druge države u Europskoj uniji jer je zaostala barem 10 godina ako ne i više.

Ključne riječi: LEADER pristup, LAG Baranja, LAG Beremend, SWOT analiza

7. SUMMARY

In the European Union member countries puts an increasing emphasis on the Rural Development Program LEADER which consists of seven principles. The third principle refers to a partnership approach, i.e. to the establishment of Local Action Groups (LAG) which is underway in Croatia.

In this work, the research relates to the ability to transfer knowledge and experiential practices of LAG Beremend in function of the development LAG Baranja.

According to the SWOT analysis of LAG Beremend we can say that both regions have similar potential, e.g. rural tourism and vineyards which could increase the income of the population and, in this way, people, who lives there, could get jobs. They also have similar problems, such as infrastructural deficiencies, high unemployment rates, people are closed about developing their own areas.

The Project of the cross-border cooperation Croatian-Hungarian can greatly contribute to the development of LAG Baranja, which based on the experiences of LAG Beremend, because they could get a development strategy, upgrade their region and learn from others' mistakes.

The conclusion is that Croatia has a lot of work/mission how to catch up with other countries in the European Union because our country has fallen behind at least ten years, if not more.

Key words: LEADER approach, LAG Baranja, LAG Beremend, SWOT analysis

8. TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Završni rad

Znanjem i iskustvom dobre prakse LAG-a Beremend do razvoja LAG-a Baranje

Sažetak

U članicama država Europske unije sve se veći naglasak stavlja na programe ruralnog razvoja LEADER-a koja se sastoji od sedam načela. Treće se načelo odnosi na partnerski pristup, odnosno na osnivanje Lokalnih akcijskih grupa (LAG) koje je u tijeku u Hrvatskoj.

U radu se istraživanje odnosi na mogućnost prijenosa iskustvenih znanja i prakse LAG-a Beremenda u funkciji razvoja LAG-a Baranje.

Prema SWOT analizi LAG-a Beremenda možemo reći kako obje regije imaju slične potencijale, npr. razvoj seoskog turizma i vinogorja kojim bi se moglo povećati prihod stanovništva i na taj bi način regija mogla dobiti nova radna mjesta. Također imaju i slične probleme, kao što su infrastrukturni nedostaci, velika stopa nezaposlenosti, zatvorenost ljudi prema razvoju vlastitog područja.

Zajednički Projekt prekogranične suradnje Hrvatske-Mađarske uveliko može doprinijeti razvoju LAG-a Baranja jer bi, na temelju iskustava LAG-a Beremenda, mogla dobiti strategiju razvoja, unaprijediti svoju regiju i učiti iz tuđih grešaka.

Možemo zaključiti da još Republika Hrvatska mora puno raditi na tome kako bi sustigla druge države u Europskoj uniji jer je zaostala barem 10 godina ako ne i više.

Ključne riječi: LEADER pristup, LAG Baranja, LAG Beremend, SWOT analiza

Summary

In the European Union member countries puts an increasing emphasis on the Rural Development Program LEADER which consists of seven principles. The third principle refers to a partnership approach, i.e. to the establishment of Local Action Groups (LAG) which is underway in Croatia.

In this work, the research relates to the ability to transfer knowledge and experiential practices of LAG Beremend in function of the development LAG Baranja.

According to the SWOT analysis of LAG Beremend we can say that both regions have similar potential, e.g. rural tourism and vineyards which could increase the income of the population and, in this way, people, who lives there, could get jobs. They also have similar problems, such as infrastructural deficiencies, high unemployment rates, people are closed about developing their own areas.

The Project of the cross-border cooperation Croatian-Hungarian can greatly contribute to the development of LAG Baranja, which based on the experiences of LAG Beremend, because they could get a development strategy, upgrade their region and learn from others' mistakes.

The conclusion is that Croatia has a lot of work/mission how to catch up with other countries in the European Union because our country has fallen behind at least ten years, if not more.

Key words: LEADER approach, LAG Baranja, LAG Beremend, SWOT analysis